

Název a adresa školy:	Střední škola průmyslová a umělecká, Opava, příspěvková organizace, Praskova 399/8, Opava, 746 01
IČO:	47813121
Projekt:	OP VK 1.5
Název operačního programu:	OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost
Typ šablony klíčové aktivity:	III/2 Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT (20 vzdělávacích materiálů)
Název sady vzdělávacích materiálů:	Technologie grafiky IV
Popis sady vzdělávacích materiálů:	Technologie grafiky IV, 4. ročník
Sada číslo:	B–05
Pořadové číslo vzdělávacího materiálu:	02
Označení vzdělávacího materiálu: (pro záznam v třídní knize)	VY_32_INOVACE_B–05–02
Název vzdělávacího materiálu:	Předtisková příprava, sazba textu
Zhotoveno ve školním roce:	2011/2012
Jméno zhotovitele:	Mgr. Lenka Kašpárková

Předtisková příprava, sazba textu

Plán učiva

- Předtisková příprava; vymezení pojmu.
- Sazba textu.
- Sazba v minulosti.
- Kovová ruční sazba.
- Kovová sazba strojová.
- Fotosazba.
- Sazba dnes.
- Vybavení pro DTP.
- Otázky pro zopakování učiva.

Předtisková příprava (pre – press)

- DTP = desktop publishing (vydavatelství na stole). Termín DTP se rozšířil v 80. letech 20. století, kdy společnost Aldus uvedla na trh sázecí program PageMaker. Tento program časem doplnily profesionální QuarkXpress, Adobe InDesign, zdarma poskytovaný TeX a jeho pozdější komerční klony a v posledních pár letech také Scribus.
- Je to souhrn jednotlivých fází výrobního procesu tiskoviny, který v sobě zahrnuje všechny procesy až po přípravu tiskové formy.

- Dnes už se celý proces provádí v počítači.
- Programy a technologie používané v polygrafii se velmi rychle vyvíjí a ve všech oblastech je patrné směřování k digitalizaci.
- Předtiskovou přípravou se dnes zabývají většinou DTP nebo pre press studia, která mohou být samostatná nebo spojená a reklamní agenturou či tiskárnou.

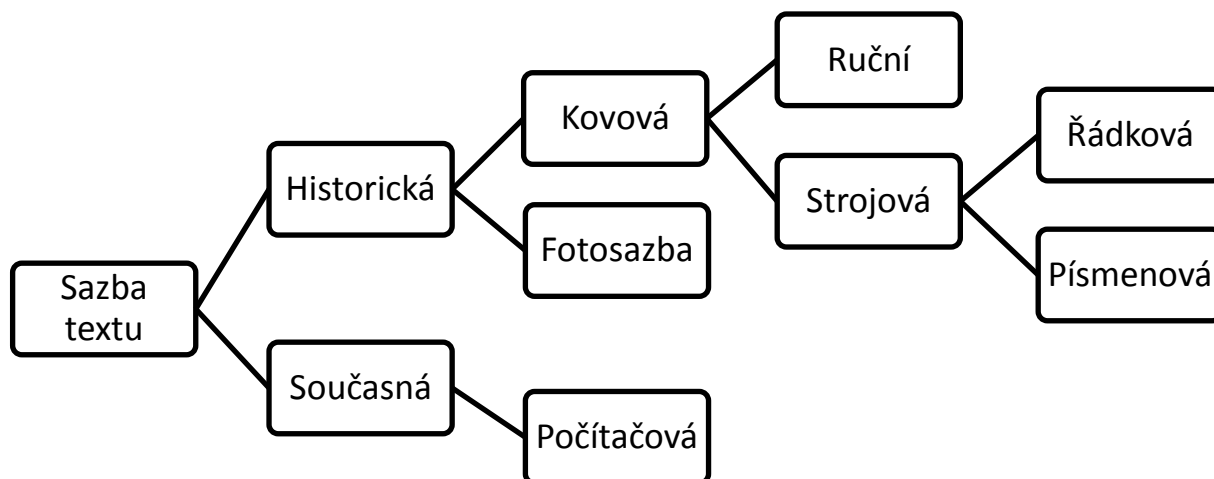

Obrázek 1: Kovová litera na kuželce

Obrázek 2: Kovová sazba v písmovce (kase)

Sazba textu

Sazba v minulosti

Kovová ruční sazba

Dnes se k sázení delších textů již nepoužívá. Slouží v malé míře k sazbě příležitostných tiskovin a v knihařství pro potisk knižních desek (zlacení).

Ruční sazba spočívá v sázení kovových liter do řádku. Použitá sazba se zpět rozmetá do sazečských zásobníků.

Kovová sazba strojová

Dnes se již nepoužívá, texty vznikaly odléváním v sázecím stroji.

1. Řádková (linotype)

Sazeč sázel – psal na klávesnici stroje a tím se písmena sázela (na principu psacího stroje), z vyplněného řádku se odlil olověný řádek v celku a původní písmena se rozmetala zpět do zásobníku.

2. Písmenová (monotype)

System se skládal z perforátoru a odlévacího stroje. Sazeč na klávesnici perforátoru zhotovil dřnou pásku, která sloužila jako informace pro odlévací stroj. Ten zhotovil sazbu, která se skládala z jednotlivých písmen.

Fotosazba = sazba světlem

Svého času revoluční, dnes již překonaná technologie sazby, při které se předem připravené písmové znaky exponovaly na fotografický materiál (filmy, fotopapír), z něhož se pak připravovaly tiskové formy. Technologie fotosazby je přímým předchůdcem současných DTP systému (počítačová sazba jako součást předtiskové přípravy, celé prováděné pomocí počítače).

Fotosazbu vynalezl Eugene Perszolt v roce 1894. Hlavním zlomem se stala polovina 20. st., kdy fotosazba doznala velikého rozkvětu, postupně se zdokonalila natolik, že bylo možné jí plně nahradit sazbu kovovou.

Nejprve stroje pracovaly na principu děrné nebo magnetické pásky později byly řízeny počítačem

Fotosazba umožňovala kromě klasické sazby také sazbu výtvarnou (titulky, akcidenční tiskoviny, efekty – prostorovost a deformace písma, optické zkreslování, sazba do knihy ...) a také sazbu speciální (noty, křížovky, tabulky ...).

Sazba dnes

Fotosazba zanikla s nástupem DTP technologií. Dnes se sazba provádí výhradně na počítači pomocí speciálně sázečích programů.

K profesionálnímu využití slouží zejména programy InDesign, Quark X Press, pro jednodušší sazbu pak kancelářské sázečí programy Microsoft Office, Open office, existuje i bezplatný software Scibus (linux), Mlayout.

Sazba je v současné době součástí DTP, kde jeden člověk zvládá pomocí počítače několik úkonů, které dříve muselo dělat více osob (sazba, zlom stránek, příprava písma a grafiky pro tisk).

Vybavení pro DTP

- Počítač se speciálním programovým vybavením.
- Program pro zpracování textu.
- Program pro zpracování grafiky.
- Program pro projekci stránky – zlom.
- Nátiskové zařízení (laserové tiskárny ...).
- Scanner.

Otázky a úkoly k zopakování učiva

1. Vysvětli, co je to DTP?
2. Jak vypadala sazba textu v minulosti?
3. Jakým způsobem se provádí sazba textu v současnosti?
4. Jaké vybavení je potřebné pro DTP?

Seznam použité literatury

- BLÁHA, R.: *Přehled polygrafie*. 2. vyd. SNTL, Praha, 1964.

- BANN, D.: *Polygrafická příručka*. 1. vyd. Praha: Slovart, 2008. ISBN 9788073910297.
- FORŠT, J.: *Abc DTP, zadání a zpracování reklamních tiskovin*. 1. vyd. Praha: Grada, 1995. ISBN 9788071692225.
- NAJBRT, V.: *Redaktor v tiskárně*. 1. vyd. Praha: Novinář, 1979.
- ŠALDA, J.: *Od rukopisu ke knize a časopisu*. 4. přeprac. vyd. Praha: SNTL, 1983.

Obrázky:

- **Obr. 1** : Archív autorky.
- **Obr. 2.**: Willi Heidelberg, 2004

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/a/ae/Metal_movable_type.jpg/800px-Metal_movable_type.jpg